

PRIMORSKI LIST.

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

„Vse za vero, dom, cesarja!“

„Primorski List“ izhaja 5 in 20 dan vsakega meseca;
ako je ta dan praznik, izide dan poprej.
Velja za celo leto 1 gld., za pol leta 50 novč.

Uredništvo in upravnništvo mu je v Trstu,
Via Fabbri st. 7. — Nefrank. pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo. — Cena za inserate po pogodbi.

Tečaj I.

V TRSTU, dné 5. septembra 1893.

Št. 17.

Nacrti I. slov. katoliškega shoda.

Svobodna katoliška gimnazija. — V prvi resoluciji gledé srednjih šol je izrekel kat. shod željo, da se osnuje s časom svobodna katoliška gimnazija, združena z odgojilnim zavodom, s slovenskim učnim jezikom.

Mimogrede omenimo, da se je usled te resolucije kat. shodu očitalo, da zahteva samo eno slovensko gimnazijo; to očitaneje pa ni pravično, ker kat. shod želi za Slovence vse gimnazije slovenske, želi si pa še posebno **e n o s v o b o d n o** (torej neodvisno) katoliško gimnazijo, združeno z odgojilnim zavodom.

Da nam pa sedanje srednje šole ne jamčijo poduka in uzgoje na strogo verski podlagi, smo že zadnjikrat dokazali. Pa stavimo, da bi imeli gimnazije s čisto slovenskim učnim jezikom, osnovane na podlagi sedanjih šolskih postav in sedaj veljavnih učnih načrtov; ali bi nam te gimnazije bolj jamčile versko-nravno uzgojo naše mladine? Ne več ne manj kakor sedanje srednje šole, ker snov in podlaga bi ostala ista, namreč brezverska, premenila bi se le oblika. Zakaj bodi knjiga pisana v slovenskem ali tujem jeziku, govori profesor v šoli v slovenskem ali drugem jeziku; ako ne veje iz besed verski duh, je versko-nravna vzgoja nemogoča.

Po naših srednjih šolah, kakor so sedaj osnovane, se mladina sploh nič ne vzgaja, ker se jej le glava polni z besedami, vadi se jej le spomin, a ne bistri se jej razum in srce se jej ne blaži. Da se bistri razum t. j. da se vadi mladina samostojno misliti, je potrebna zdrava filozofija ali modroslovje; tega pa po naših gimnazijah ni, izuzemši kratek poduk v 7. in 8. razredu, pa še ta ni krščanski. — Da se pa srce blaži, je treba, da sloni ves poduk na verskih resnicah, ker te imajo pravo moč zatirati v človeku slaba nagnjenja in krepiti dobre lastnosti, a poduk na naših srednjih šolah gotovo ne sloni na verskih resnicah.

Torej kakoršna-koli gimnazija osnovana po sedanjem zistemu nam ne more jamčiti versko-nravne vzgoje.

Ravno zato pa zahtevamo svobodno katoliško gimnazijo. Na tej gimnaziji bi moral imeti ves poduk, ne samo veronauk, ampak vsi predmeti brez izjeme za podlago sv. katoliško vero; tu bi se ne smelo gledati le na-to, da se dijaki sploh kaj naučé, ampak da se priučé krščanskega mišljenja in življenja, da se navzamejo verskega duha in katoliškega pre-

pričanja; taki mladenči, ko bi po dovršenih študijah stopili med svet, ne bi se sramovali spoznavati se za kristjane, ne bi se sramovali spolnovati svoje verske dolžnosti, kakor to žalibog mnogokrat lahko opazujemo pri naših dijakih sedanjih šol, ki se sramujejo očitno se pokrižati, moliti in v cerkev hoditi, da ne govorimo o tistih, ki so drugim v spodtiko in pohujšanje.

Seveda bi morala imeti ta katoliška gimnazija tudi profesorje, ki bi bili pravi krščanski vzgojitelji naše mladine; zakej knjiga je mrtva črka, katerej dá še-le duh učiteljev pravo življenje. Torej verskega duha in trdnega prepričanja bi morali biti profesorji. To pa nam zopet živo dokazuje potrebo katoliških gimnazij in vseučilišč, ker iz sedanjih ne dobimo nikdar krščanskih vzgojiteljev za našo mladino.

Ves poduk v šoli pa, bodi še tako strogo katoliški, in najboljši profesorji bi ne mogli vspesno vzgojevati mladine po krščanskih načelih, ako so dijaki zunaj šole prepuščeni samim sebi. Šola je v tem podobna cerkvi; kar kristjan tu sliši v cerkvenih govorih, mora zunaj cerkve dejansko izvrševati; tako tudi v šoli sliši mladenec nauke, po katerih mu je treba svoje življenje zunaj šole vravnati. Ali kdo ne ve, kolikim nevarnostim je izpostavljena mladina zunaj šole, zlasti v našem veku po velikih mestih? Kdo ne vé, koliko poštenih mladenčev se npravno spridi, ker uživajo nebrzdano prostost zunaj šole? Glejte torej veliko potrebo, da se s katoliško gimnazijo združi odgojilni zavod, kjer naj bi dijaki v šole prostem času pod nadzorstvom izkušenih vzgojiteljev učili se in zabavali, kjer naj bi imeli stanovanje in hrano, slično kakor se godi po tako zvanih konviktih ali deških semeniščih, le da bi tam bila gimnazija in vzgojevališče en sam zavod.

Tu bi nam utegnil kdo ugovarjati, da sedaj obstoječa deška semenišča po naših krajih ne jamčijo za pravo versko-nravno vzgojo mladine, češ tudi iz teh pride marsikater spriden mladenič; torej taki odgojevalni zavodi ne pospešujejo krščanske vzgoje, ampak jej še škodijo; zakaj kjer jih biva več skupaj noč in dan, zadostuje eden slab, da vse spridi.

Nočemo tajiti, da naši odgojevalni zavodi niso povse popolni. Katero človeško delo pa je popolno in katera naredba, če še tako dobra, nima slabe strani? Ako najdemo pri teh zavodih kojo slabo

stran, ali naj radi tega vse obsodimo in zavržemo? Gotovo se po teh zavodih vse stori, kar je storiti mogoče, da se ohrani mladina pravno dobra, gotovo je tudi, da se večina gojencev res ohrani dobra in splošno mnogo boljša, kakor se ohranijo mladenči zunaj zavoda živeči. Tudi to je gotovo, da čuti, ki se po krščanski vzgoji vcepijo v mlada srca, se morda sicer za nekoliko časa zamorijo, v poznejem življenju pa, ko potihne vihar razburjenih strastij, se zopet vzbudijo, da store iz omahljivega mladenča krepostnega moža. Torej vsaj nekaj dobrega sadu gotovo prinaša ta krščanska vzgoja.

Pa recimo, da se res kateri dijak spridi v odgojilnem zavodu, je-li temu kriv zavod sam in njega predstojniki? To moramo odločno zanikati. Mislimo pa, da se ne motimo, ako trdimo, da pravno spridenost med srednješolsko mladino, če tudi ne zakrivi, gotovo pa mnogo pospešuje uprav tista gimnazija, proti kateri si želimo mi ustanoviti svobodno katoliško gimnazijo. Brezverskega duha, kateri se kaj hitro polasti učence se mladine na sedanjih srednjih šolah, tudi najboljša vzgoja ne more vdušiti. Gojenci načih odgojilnih zavodov pa morajo pohajati vsi javne gimnazije, kjer pridejo tudi v tesno dotiko z drugimi med svetom živečimi dijaki, ki splošno ne vplivajo dobro na gojence. Iz tega si tudi lahko razlagamo, zakaj toliko gojencev, ko pridejo v višje razrede, zapuščajo odgojilni zavod. Nebrzdana prostost, kakoršno uživajo drugi sošolci, mika tudi njih in hajd med svet uživati prostost!

Kako da porabijo žalibog zlasti po večjih mestih mnogi nadepolni mladeniči to prostost, ni treba praviti. Koliko dijakov na ta način v cvetu mladosti pravno propade, da niso več sposobni za resno duševno delo, a mnogo jih zgubi zdravje in si prikrajša življenje!

Katoliška gimnazija združena z odgojilnim zavodom je torej potrebna, je koristna, ker le taka šola bo pospeševala versko-nravno vzgojo naše mladine.

Iz ravnokar rečenega se tudi jasno razvidi potreba, da se dejansko izvrši 2. in 3. resolucija glede srednjih šol, da se namreč zopet vpeljejo duhovne vaje za srednješolsko mladino ter da se dijaki zbirajo v Marijine družbe, da pod varstvom prečiste Device pobožno žive, ter se tako res utrdi versko-nravno življenje. Morda utegne kdo, beroč te besede, z glavo zmajati in pomilovalno se nasmejniti, pa mi vsled tega ne odstopimo za las od svojega prepričanja, da brez krščanske pobožnosti ni prave učenosti. — Enako jasna je potreba, da se dijaki nadzorujejo zunaj šole po stanovanjih, kako se vedejo in učijo; če tudi je tako nadzorovanje težavno in po nekaterih krajih skoraj nemogoče, vendar nekaj se da storiti z resno voljo.

Sklepamo z gorečo željo, da bi se te resolucije res kmalu dejansko izvršile, ter toplo priporočamo, da kdorkoli more, velikodušno podpira „Katoliški sklad“ za napravo katoliške gimnazije.

Sv. Oče Leo XIII.

Vesel dan za škofa Pečija je bil dan 8. dec. 1864. Bil je v Rimu navzoč, ko je rimski glavar Pij IX. slovesno razglašal slavno znani Syllabus! V Syllabu so zbrana in označena kriva načela sedanjega in preteklega veka. V njem so vse liberalne misli obsojene. Kdor misli, da je tudi katoličan, da misli in piše v katoliškem duhu, ogledaj si slavno-

znano zbirko: Syllabus in po njej se sodi!

Vesel dogodek zanj je bilo dalje slovesno praznovanje petindvajsetletnice, odkar je bil posvečen v titularnega nadškofa mesta Damiette leta 1843. Koliko bremen, koliko britkosti, koliko zatajevanja je bilo v kratkem času od 1843. do 1868! Zaslužil je mož, da se je po 25 trdih letih odpočil in oddahnil!

LISTEK.

Kamenar.

V tihi dolini oglasil se je z visocega stolpa večerni zvon oznanjuoč prijeten počitek od trudapolnega dela. Na hribu nad cerkvijo v kamenolomu so potihnilni udarci, in trudni delavci so se odpravljali veseli proti domu. Nekateri so šli naravnost v dolino, drugi čez hrib, kjer so imeli svoje drage domače. Tudi kamenar Štefan odišel je čez hrib, da kmalu pride do svoje kočice. Ali mej tem, ko so bili drugi kamenarji veseli, bil je Štefan žalosten in otožen. Kako bi tudi ne bil? Ni še tega pol leta, odkar mu je umrla blaga žena, mati peterih otrok, ter njega in otroke ostavila v velikej bedi. Oj, kako hudo je bilo sedaj! Biti oče peterim otrokom, služiti jim kruha daleč od doma, nje pa puščati previdnosti božji, ki naj jih varuje nesreče in nezgode. To je bil črv, ki je glodal v sredini srca očetovega.

Ali obupaval naš Štefan ni. „Gospodovo ime bodi čoščeno; kar je dal, je zopet vzel,“ tako je govoril sam seboj dostikrat, ko je hodil po samotni poti čez hrib proti domu.

Nocoj pa mu je bilo še nekako težje. Godovni dan je bil njegove pokojne žene; spominal se je, kako veselo, da-si skromno, so ga obhajali lansko leto osorej v domači družini, v bornej koči tam doma! Koliko blagih spominov, koliko britkih čutil spajalo se je danes v duši ubogega kamenarja!

Zamišljen koraka dalje in gleda v tla. — Glej tu se mu nekaj zasveti pred nogami!

„Križ, sveti križ, znamenje našega odrešenja,“ govori pobravši svitlo razpelo od tal. „Bog zna, od kodi si prišel semkaj, Bog zna, kedo te je izgubil? Revež ni bil, ker reveži ne nosijo zlatih križev, imajo že drugih križev dovolj. Zgubil te je kdo drugi, kateremu bo gotovo kaj za-te. Jutri te poneseš gospodu župniku, da v nedeljo oznani, da si se našel in te vrne onemu, ki te je izgubil.“

Poljubi pobožno sveto razpelo, spravi v žep, ter gre nem in tih svojo pot čez hrib.

* * *

Dan pred tem dogodkom bila je pri gospodu župniku gospa, ki ga je prosila naj v nedeljo oznani, da je izgubila zlat križ. Gospa je bila iz imenitne rodovine v mestu in je prišla za nekaj časa y one kraje, da si utrdi zdravje; ko se je sprehajala, iz-

Leta 1869. in sicer 8. decembra otvoril je rimski glavar Pij IX. z največo slovesnostjo vatiškanski koncilij. Navzočih je bilo 800 škofov s cellega sveta. Med njimi je stal v prvi vrsti kardinal Peči. V tem konciliju se je slovesno proglasila božja resnica o nezmotljivosti rimskega papeža.

Pisalo in govorilo se je takrat mnogo o nezmotljivosti rimskega papeža, pa mnogo njih je pisalo in govorilo krivo. Znano je, da so se na Nemškem nekateri prevzetni ljudje, mej njimi v prvi vrsti duhovnik Döllinger, celo ločili od katoliške Cerkve, rekoč, da zdaj ni več vera čista, da je dogma o nezmotljivosti rimskega papeža nova in v nasprotju s sv. vero in s sv. evangelijem. Ti ljudje so se začeli imenovati: stare katoličane. Tudi Avstrijci so takrat veliko trpeli radi nekaterih nevednih liberalnih mož, ki so takrat odločevali avstrijsko osodo! Minister Stremayr, mož, ki je bil do skrajnosti liberalen, je predlagal, da naj se zdaj zveza (konkordat) z Rimom pretrže in odpravi, ker rimski papež ni več prejšnja oseba, ampak popolnoma druga. Tako se je odpravil konkordat, ki je bil za Avstrijo največje važnosti! Tudi v Slovencih se je marsikaj pisalo in govorilo o rimskem glavarju, vsak po svojem razumu. Kdo ni še slišal iz nevednih ust takih-le besedi: „Do jutri se še rimski papež lahko zmoti! Pod solncem se vsaki lahko kaj zmoti, tudi papež!“ Take besede izvirajo samo iz slabega razumljenja krščanskega nauka o nezmotljivosti rimskega papeža.

Kako moramo soditi o nezmotljivosti rimskega glavarja po katoliških načelih?

1. Ta verska resnica je stara, kakor je stara sv. Cerkev. Kakor verujemo dandanes, verovali so v prvem, drugem, tretjem itd. stoletju. Ta resnica je bila izrečena na občem koncilju Lijonskem II. 1274., kateri so potrdili tudi grški škofje, in je bila znova izrečena v florentinskem koncilju l. 1438., kateri so zopet podpisali tudi grški škofje. Vse to točno potrjuje zgodovina.

2. Ta resnica sloni na evangeljskih besedah Jez. Kristusa: „Ti si Peter (t. j. skala) in na to skalo bom zidal svojo cerkev in vrata peklenšek

je ne bodo premagala.“ Sv. Peter je torej skala, na kateri sloni sv. cerkev t. j. ako omahne v sv. veri Peter in njegovi nasledniki, omahne tudi sv. cerkev! Toda sv. cerkev nikoli omahnila ne bode. To je prepričanje ne samo katoliških kristjanov, ampak tudi vseh grško razkolnih kristjanov. Cerkev bo vedno ostala trdna v sv. resnici. Ako bo pa Cerkev neomahljiva — mora biti tudi Peter t. j. skala, in Njegovi nasledniki so in bodo toraj vedno učili čisto resnico Kristusovo!

3. Zopet je rekel Kristus Petru: „Karkoli boš zavezal na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih, in karkoli boš razvezal na zemlji, bo razvezano tudi v nebesih.“ Ako nas toraj sv. Peter zaveže, da moramo verovati kako resnico, velja, kakor da bi nas bil sam Bog zavezal. Bog pa nas ne more zavezati, da verujemo kako laž. Zatoraj je Peter in Njegov naslednik rimski papež nezmotljiv!

4. V sv. evangelju beremo o Petru: „Peter, Peter, satan Vas je iskal, da bi Vas zmlél kakor pšenico; jaz pa sem prosil zate, da tvoja vera ne omahne; ti pa, ko se spreobrneš, vtruj svoje brate.“ Te besede so dovolj jasne!

5. Po ustajenju je Kristus izročil sv. Petru vernike, duhovnike in škofo rekoč: Pasi moje jagnjeta, pasi moje ovce.“ Peter je najvišji pastir. Verniki, duhovniki in škofje so njegova jagnjeta in ovce. Za petrom moramo toraj hoditi po ukazu našega G. J. Kr. Ako bi pa Peter ne bil nezmotljiv, bi nas lahko zapeljal, kar bi se nikakor ne vjemalo z božjo previdnostjo.

6. Vsi rimski papeži od sv. Petra do Leona XIII. so si prisvajali to lastnost. Karkoli so rimski papeži obsodili, veljalo je za krivo vero, karkoli so zahvalili, veljalo je za pravo vero!

Zdaj moramo še na kratko povedati kedaj in v katerih rečeh je rimski papež nezmotljiv: kadar določuje in uči, kot namestnik samega J. Kr. in kot glavar cele Cerkve, kaj je Kristusov nauk, katerega moramo verovati in kaj ni Kristusov nauk! V drugih rečeh, ki se Kristusovega nauka ne tičejo, se rimski papež lahko moti. Kdor količkaj razume, lahko izprevidi, kako nespametne so torej že na-

gubila je svoj naprsni križ, drag jej spomin svoje pokojne matere. Zato je obljubila, da bogato obdaruje tistega, ki najde križ ter jej ga vrne.

Ko je drugo jutro Štefan potrkal na vrata g. župnika, ter pokazal najdeni križ, razveselil se je blagi gospod in rekel: „No, Štefan, veseli me, da ste ravno Vi našli ta križ. Zgubila ga je bogata gospa, ki Vas gotovo dobro obdaruje; jaz pa Vas še posebno priporočim njenej naklonjenosti, morebiti Vam tudi sicer kako pomore.“

Nedelje ni trebalo čakati. Še tisti dan naznani župnik gospej, da se je križec našel, da naj le pride ponj. Vsa vesela je prišla gospa popoludne k gospodu župniku, prejela križec, ter hvalila Boga, da je zopet dobila ljub jej spomin nazaj.

„Sedaj pa, prosim, povejte gospod, kdo je našel to mojo dragocenost,“ pravi gospa, da ga morem obdariti in zahvaliti za pošteno in dobro srce.“

„Ubogi kamenar je to, udovec, oče peterih nedoraslih otrok,“ pravi župnik. „Pred kakim pol letom pokopali smo mu ženo, ki je njega in otroke ostavila v bedi in revii. Ubog je, a pošten in priden delavec; svoj kruh služi v kamenolomu onkraj hriba. Ves dan ga ni doma, zvečer se vrača na dom, da odpočije; zjutraj pa hiti na vse zgodaj na delo.“

„Ali bi se temu revežu ne dalo kako pomagati,“ vpraša gospa. „Toda, čemu popraševati! Odvzeti mu hočem največjo skrb, najmlajša otroka, ter dati ju v mesto v popolno oskrb.“

Župnik posluša te besede, zahvali plemenito gospo, ter pravi: „Boljšega, gospa, bi ne mogli storiti, kakor nameravate sedaj. Ubogim pomagati po svojih močeh, ukazuje nam zapoved ljubezni do bližnjega; jaz pa vidim v tem dejanji prst božji, ki nam pravi, da Bog človeka nikoli ne zapusti, ako le človek nanj ne pozabi. Jutri pokličem kamenarja, ter mu naznamim vaš sklep. Izvestno se bo razveselilo njegovo dovelj tužno srce. Vam pa, plemenita gospa, Bog stotero povrni, kar mislite storiti ubogemu kamenarju.“

* * *

Gospa je izpolnila svojo obljubo. Ko je prišla jesen, odšla je zopet v mesto, vzela seboj najmlajša otroka siromašnega kamenarja, ter skrbela da se pripravi za svoj prihodnji poklic.

Pa tudi očetu Štefanu je dobra gospa marsikaj pomagala. — Zopet se je razvedrilo čelo uboze očeta in po dolgem času prisijal je jasni žarek v dolgo zapuščeno dušo bornega kamenarja.

vedene besede: „Do jutri se lahko tudi papež zmoti, ali pa „Pod solncem se vsaki lahko zmoti, tudi papež“.

Podvizajmo dalje! Nad vse vesel dan je bil za Pečija 19. jan. 1871., ko je praznoval petindvajsetletnico, odkar je bil izvoljen za škofa v Peružiji. Iz cele škofije so drli ljudje v mesto počastiti svojega preljubega nadpastirja. O poludne so mu prišli častitavni duhovniki in meščani ter so mu prinesli v dar prekrasen bronast kip brez madeža spočete

D. M. Petindvajsetletnica njegova je bila prava ljudska veselica.

Tudi moramo povedati, da se je Peči vdeleževal vseh velikih slovesnosti, ki so se vršile v Rimu, posebno onih, katere je obhajal Pij IX. kot duhovnik in škof! Ko so l. 1867. in sicer 29. junija praznovali v Rimu veličastno stoletnico smrti apostolov-velikanov sv. Petra in Pavla, bilo je pri sv. Petru zbranih okolu 450 škofov. Med njimi je bil v prvi vrsti tudi kardinal Peči.

Narodno gospodarstvo.

Iz Doline (gl. št. 14). Stalni odbor kulturnega sveta obstoji:

- a) iz udov deželnega kulturnega sveta, kateri so zaznamovani pod črkami a do e;
- b) iz predsednikov kmetijskih zadrug, ki se v stalni odbor volijo, in slednič
- c) iz udov eventualno poslanih v stalni odbor od drugih društev, katera so pod g. zaznamovana.

Glede volitve v stalni odbor se stavijo predsedniki okrajnih zadrug v tri skupine in sicer:

- I. v okr. glavarstvu Poreč in Koper;
- II. „ „ Pulj, Lošinj in mesto Rovinj;
- III. „ „ Pazin in Voloska.

Vsaka teh skupin si pismeno izvoli enega odbornika v stalni odbor in sicer za tri-letno dobo izvoljen.

V prvo skupino pripada: okrajna kmetijska

zadruga Poreč, Koper, Buzet, Dolina, Piran, Motavun in Buje, kjer je sedaj izvoljen neki Nikolaj Venier v Piranu

V drugo skupino pripada: Pulj, Velja, Krk, Vodnjan, Lošinj in Rovinj, kjer je izvoljen Tomaž Sottocorona v Vodnjaju.

V tretjo skupino pripada: Pazin, Voloska — Kastav, Materija — Podgrad, Plomin (Albona) in Opatija, kjer je izvoljen g. Raimund Zupančič v Materiji.

Da bi mi v naši skupini svojega predsednika v stalni odbor izvolili — bi šlo jako težko, k večjemu ako bi tudi dekanska in pomjanska občina svojo zadrugo ustanovila in, da bi matavunska ali pa bujska zadruga postavile narodnjake v odbor, potem bi še le mogli na to misliti.

Dobro bi bilo da bi dotične občine oziroma zadruge to uvaževale!! —

Politični pregled.

Notranje dežele. Dunaj. Nj. Veličanstvo obiše dne 2. septembra Jaroslav, dne 15. septembra odide z angleškim princem Connaught v Kiseg, kamor prideta tudi saksonski kralj in nemški cesar. — V okraju Favoriten bili so veliki izgredi delavcev, ki so v tovarni Wagonovi ustavili delo; policaje, ki so prišli razganjati nemirneže, sprejeli so s kamenjem; ranjenih je 14 stražarjev in mnogo delavcev. — Politične počitnice se bližajo koncu, zato se politiki in politične stranke že pripravljajo na bližajoči se jezični boj. Ministerski predsednik se je vrnil na Dunaj in prevzel vlado. Munogi katoliški poslanci se prizadavajo, da bi se osnoval katoliški klub v državnem zboru, ki bi ne samo odločno branil koristi katoliške cerkve, ampak tudi pospeševal mir mej avstrijskimi narodi, ki se bode mogel doseči le na podlagi krščanske pravičnosti. Dokler vlada edino narodno načelo, bode vedno boj, ker vsaka stranka skuša razširjati svoje meje, in manjše ali razkosane narodnosti imajo zmiraj škodo proti močnejšim, najboljše moči zrabijo se v politični borbi, a prava izobrazba zaostaja. — Plener je v Hebu napovedal, da misli predložiti v državnem zboru novi jezikovni zakon. Ker vsak vé, kakó misli Plener in njegova stranka o državnem jeziku, ni se čuditi, da se vse slovanske stranke oglašajo proti namerovanemu predlogu, in je gotovo, da bodo tudi v zboru složno odbili poskus nemške supremacije nad ostalimi narodi.

Na Češkem so ulični napisi postali ena najvažnejših političnih zadev. V mestih, v katerih so

Čehi v manjšini proti Nemcem, zahtevajo Čehi, da namestništvo na podlagi § 19. drž. osnov. zakona ukaže napraviti dvojezične napise. Ako se vlada udá tem zahtevam, zaméri se Nemcem; ako odloči po želji Nemcev, bodo Čehi po vseh mestih, koder imajo večino v občinskem zastopu, odpravili dvojezične napise in napravili le češke. Mestni zbor Pilzenski je to že sklenil. Moravski deželni glavar, ki je sicer nemški liberalce, je že dal odstraniti edino nemški napis ulice na deželni hiši, ker se boji, da bi tak napis dal povod kakim agitacijam proti deželnemu odboru. Gibanje zaradi napisov je že prestopilo meje Češkega kraljestva; v Galiciji pozivljajo rusinski listi vlado, da prisili zastop levovskega mesta in zastop drugih mest, v katerih prebiva mnogo Rusinov, da napravijo dvojezične napise.

Na Ogerskem je Veliko Varadinski škof Pavel določil, da naj bodo v župnijah, kjer so župljani skoro sami Rumunci, pridige v rumunskem jeziku, ne pa v madjarskem S tem odlokom se je škof strašno zameril Madjarom in na zahtevanje ministerstva se je začela preiskava proti njemu, češ da pospešuje rumunstvo. Naš Gospod je rekel: „Učite vse narode“, prvi njegov apostelj pa: „Boga moramo več poslušati kot ljudi!“ — V Tordi so bili veliki izgredi proti Rumunom, in madjarski listi so naravnost hvalili izgrednike, in s tem že drugokrat dajali jim poguma. V kulturni in liberalni Ogerski velja za izdajalec domovine, kdor ne podpira pomadjarenja ostalih narodnosti, ker se

ne ozirajo več na krščansko pravičnost, ampak le na narodnost. „Moniteur de Rome“ odločno svetuje katoličanom na Ogerskem, naj podpirajo narodne težnje ogerskih Slovanov in Rumunov, da se v zvezi s temi narodi ložje ustavijo vse uničujočemu liberalizmu, ki sedaj gospodari ne Ogerskem.

Vnanje dežele. Rim. Sv. Oče papež so potrdili slovansko liturgijo črnogorskim katolikom, ter dali natisniti knjige z glagolskimi črkami in jih poslali črnogorskemu knezu. — Po laških mestih, posebno v Rimu, Milanu, Genovi, Florenci bile so te dni velike demonstracije zavoljo dogodkov v Aiges-Mortes, kjer so se laški delavci stekli z domačimi (francoskimi). Lahki so bili tepeni, nekaj je bilo mrtvih in mnogo ranjenih. Laška in Francoska vlada ste se zaradi tega dogodka že sporazumeli, a ljudstvo se še ni. V francoskih mestih nadaljujejo se boji mej laškimi in domačimi delavci, na laškem pa demonstracije, ki budé med narodom sovraštvo do Francozov. Časopisi močno napadajo vlado, češ, da je bila preveč prijenljiva proti Francozom. Spominjajo

se namreč, kako so nedavno Francozi navili uro Sijamcem, in jih učili mejnarnodnega spoštovanja.

Na Francoskem so volitve končane. Republikanci imajo veliko večino, pridobila pa si je posebno radikalna stranka mnogo sedežev.

V Gothi je 23. pret. mes. umrl vojvoda Koburški, star 75 let. Odlikoval se je kot pisatelj in skladatelj ter je bil jako priljubljen med narodom. Vlado prevzame vojvoda Edinburški.

Sijamski kanal. Francozi se pogajajo s Sijamom, da se jim dovoli napraviti prekop skozi Malajski polotok, da bi ladje iz Kitajskega naravnost vozile v Saigon, izognivše se velikega ovinka. Upati je, da se Sijameci ne bodo upirali temu podzetju.

Zedinjene države. Zbornica poslancev je vsprejela z dvetretjinsko večino glasov Wilsonov predlog, s katerim se razveljavi Shermanov zakon, vsled katerega je morala vlada vsako leto kupiti za štiri milijone dolarjev srebra. Načrt zakona pride sedaj pred senat. Ako ga ta potrdi, bo cena srebru še bolj padla, in vedno bližje je čas, ko povsod srebro zgubi denarno veljavo.

Dopisi in razne novice iz slovenskih in drugih krajev.

Bilje pri Gorici. Naša poštena občina doživela je zadnje dni nekaj znamenitih veselih in žalostnih dogodkov, katere na kratko popišem. Veseli smo obhajali rojstvo Nj. Vel. Franca Jožefa I. Svečanosti v cerkvi so se udeležili starešinstvo in veterani, katerim je predsednik g. Ivan Zavnik. Pod večer so se zbrali veterani pri Vovku, kamor so prišli tudi starešine z g. županom Nemcem. Vse se je vršilo v lepi zložnosti. Pokanje možnarjev je oživljalo lepo slovesnost. Toda noč ima svojo moč. Žalostno je bilo namreč, da so ono noč nekateri nemirni ljudje, ki menda niso veterani, pobili Vovka krčmarja. Naj se kaj takega več ne zgodi v naši pošteni občini.

Veseli smo sprejeli novico, da sta dodelana kipa sv. Cirila in Metoda, katera je uže davno od tega naročil naš vneti gospod Fanagelj Štefan. O tem mojsterskem delu slovečega podobarja Fr. Tončiča iz Kamnika je pisal uže „Slovenec“ jako laskavo in pohvalno. Ko smo zaboje odprli, smo se začudili lepi postavi, ornatu, in okraskom skoro dva metra visokih kipov. Vse ljudstvo je bilo veselo in hitro smo povabili samega mojstra, naj pride in kipa postavi. Ali ko smo gledali v zaboju ležečega Cirila, nam je žalost presunila srca, da tako ko mrlič leži v nezavesti vže 8 dni naš blagi, vneti dušni pastir č. g. Fanagelj, ki je kipa naročil in tudi željno pričakoval. Zdravniki so izrekli, da ni človeške pomoči zanj. Toliko bolj pa molimo zanj, da naj ga Bog reši, kakor je njegova sveta volja. Tako je g. Fanagelj sam vedno govoril, dokler je bil še pri zavesti. Bojimo se, da ga izgubimo predno izide Vaš cenjeni list.

Veselo blagoslovljenje kipov bo preč. g. dekan vsled tega odložil, in tako naj bi pa tudi prav gotovo hvaležni Biljenci odložili za letos ples.

Dostaviti imam še jedno žalostno. Na naglem je zbolela g. Uršula Zavnik. Prepeljali so jo v Gorico radi operacije, ki se je na videz posrečila. Toda vže tretji dan bila je mrlič. Ranjka je bila dobrotnica ubožnih, skrbna gospodinja, pobožna žena in

vsem je bilo bitko pri sreč po njej. N. v. m. p.! Veselite se z veselimi in jokajte z jokajočimi.

Iz Rihemberka. Vže zadnjič Vam je nekedo pisal, da speljavajo ravno zdaj cesto okolo grada začeni od Rozmanove luže navzdol. Vsaki Rihemberčan vé, da ondo okolo grada je bilo v starih časih vtrjeno mestice Tabor, na čegar vršičku je zdaj Lanthierjev starodavni „črni grad“. Pri izkopavanju nove ceste so našli celo ulico hiš, 3 metre pod zemljo. Ulica je tako tesna, da se ne more z vozom po njej; zidovi so pa tako trdni, da se kamen sicer dá razbiti ali nikakor ne izruti. Želeti bi bilo, da bi kedo narisal načrt hiš in ulice za spomin. Našli so tudi eno bronasto kroglo, ko pest debelo. Srebra in zlata niso našli in vže se bojijo, da ne bodo mogli dela dokončati letos, kajti 600 for. se kmalo zdrobi na taki groblji. Sicer pa morda pojdejo na „Škratljevec“ iskat denarja, kjer ga je vse polno, ako pravljica ne laže.

Iz tolminkskih hribov. (Izv. dop.) „Slovenec“ je v št. 191 tekočega leta prinesel zanimive besede gledé nekega krvavega boja iz Radohove vasi na Pivki na Kranjskem povodom cerkvenega shoda, vredne da si jih tudi mi na goriškem zapomnimo. Dopisnik, popisavši krvavo klanje in mesarenje z noži in „fovci“ opazi tako-le: „Kdaj bode vendar tega pogubnega plesa konec, in kdo ga je kriv? Povém Vam, kako pametni in previdni možje izmej ljudstva sodijo sami. Oni pravijo: v prvi vrsti so tega kriva županstva, ker za par soldov dovoljenja za ples prodajo svojega županstva čast in veljavo in tukaj svojega bližnjega krvno in dušno cenó. Drugič leti ta krivda tudi na župne predstojnike, ker jim je bilo v lanskem postnem pastirskem listu izrečno velevalo, da se cerkvene slovesnosti ob shodih ali patrocinijih nikakor ne vjemajo s plesom in pijančevanjem, in da mora jedno ali drugo izostati . . .“ — Tako „Slovenec“ dopisnik.

Tudi v naši nadškofiji je uže ranjki knezonadškof Gollmayer b. sp. izdal okrožnico na vse duhovnike ter izrečno zahteval, da mora cerkvena

slovesnost izostati, ako se na tisti dan osnavljajo plesi. In kakor nam je znano, do zdaj dotična okrožnica ni še preklicana. Ali se pa ravnamo po njej? Ob cerkvenih shodih vidimo večkrat na dveh, treh krajih plesati, da-si je morda vas prav majhna. Poznamo kraje, kjer se je na treh krajih ob enem plesalo celo noč in pa še drugi dan.

Dobro so nam znane razmere v goriški okolici, kjer pogostoma prirejajo javne plesse. Zato pa ne pretirujemo, če trdimo: Večkrat je tu v hribih ono zakotno piskanje in škripanje bolj škodljivo dušnemu in telesnemu zdravju, nego-li javni plesi po družih krajih. Zakaj?

1. Zato ker navadno prostori, kjer se pleše, so v naših hribih luknje, temne, tesne in ozke sobe. Malokje gorita po dva petrolija, večinoma le po jeden sam.

2. V goriški okolici pijejo vino, v hribih pa ono nesrečno morilko in lužo, imenovano žganje po 42 kr. liter, ki mladino poživini, razburi, da teden dni ni več za nobeno rabo.

3. Po deželi tu pa tam se še dobijo stariši, ki spremljajo svoje hčerke na ples in nazaj domov, pri nas pa v hribih puščajo se hčere celo noč brez nadzorstva. —

To naj uvažujejo naša županstva, ki ob času obč. volitev na vsa usta vpijejo, da jim je pri sreč občni blagor občine, in pa tudi častiti gospodje.

Pred kratkim je župnik rekel v cerkvi: Ako boste letos na dan cerkvenega shoda plesali, drugo leto oznamim za semenj tiho mašo ob 6. uri . . . Posnemajmo ga.

Iz tolminske okolice. (Izv. dop.) No, hvala Bogu, most v „Vodilu“ pri sv. Luciji, ki se je bil podrl uže pred veliko leti, začel se je popravljati. Velika nevarnost je bila za voznike sosebno po zimskem času, ako je bila pot ledena.

Prejšnji načelnik cestnega odbora je hotel ljudi prepričati, da je stvar v pravdi, zato se ne more še pričeti delo. A v resnici je vse drugače. Sedanji načelnik ničesar ne vé o pravdi, pač pa vé, da za ta most je uže prejšnji načelnik dobil izdatne podpore.

Iz Tolmina. (Izv. dop.) Rojstven dan presv. cesarja se obhaja v Tolminu vsako leto posebno slovesno. Zvečer popred je narodna čitalnica priredila veselico s plesom. Posebno v obilnem številu so se vdeležili veselice in plesa vrli narodnjaki z Mosta. Za narodnost in ples navdušeni Mostarji so tudi sodelovali pri godbi in narodnem plesu, ki je trajal do štirih zjutraj. Pravijo, da s celonočnim plesanjem se vzbujajo narodni in dinastični čuti. (!?)

Uradniki so se sicer udeležili veselice, ali bi se je ne bili, ako bi ne bila prirejena povodom rojstnega dne Njeg. Velič. Večina uradnikov je kmalu odšla na dom, ne da bi čakala konca. Kakor hočejo nekateri reči, znani tolminski prepiri so vsemu krivi. Drugi dan ob 9. uri je bila slovesna sv. maša, katere so se udeležili vsi uradniki, med njimi tudi preblag. g. baron Winkler. Moramo priznati: Vsi uradniki so se prav lepo obnašali v cerkvi, za kar jim gre vsa hvala in čast; dočim po mestih . . . Slišali smo ta dan tolminski orkester. Pela se je namreč Försterjeva maša in hon. S. Caeciliae. Za orkester jo je priredil voditelj šole gosp. Širca.

Župana K. so v nekem listu napadli zaradi družbe sv. Cirila in Metoda. Kakor se sliši, vse je bilo vže poprej osnovano, ker bližajo se volitve v

občinski zastop. Zadnje volitve so bile vsled odloka vis. c. kr. državnega sodišča ovržene in g. Kacafuri je vlada izročila začasno vodstvo županije. Začetkom meseca septembra bodo tedaj tolminski volilci uže tretjič stopali na volišče.

Dokazano je, da prepir v Tolminu se ni porodil v Tolminu, nego prinešen je od eno uro oddaljene županije, kjer se nahajajo „narodne rodbine“. Od tam se je spustila bomba na voditelja tolminske županije, da bi ga tim ložje prekucnili pri prihodnjih volitvah in ob enem mu spodmaknili prvi sedež v cestnem odboru, ako bodo zopet nove volitve zaradi nove cestne postave.

Vsi ti skrivni nameni so pokriti z velikim plaščem — narodnosti. In če še omenimo, da Mostarji še zdaj niso pozabili padca pri zadnjih volitvah cestnega odbora in še vedno hrepene do polnih jaslih — pri cestnem odboru, mislimo, da smo gordični vozal razvozljali — kaj ne?

Da pa prejšnji načelnik še zdaj ni položil računov od zadnjih šest let, o tem pa goreči tolminski naprednjaki popolnoma molčijo in tudi po listih ne bobnajo.

Iz Mirna. Nedavno je prosil miloščine pri meni neki mladenič, okolu 16 let star, imel je roko obvezano. Na vprašanje, kaj da ima na roki, mi odgovori, da se je ponesrečil v kamenolomu (v javi), kjer mu je pri delu kamen roko premestil. Kako pa, mu odvrnem, saj, ako je tako, bi moralo biti za te drugače preskrbljeno, da bi ti ne bilo treba okolu prositi. In poizvedujem vse, kako in kaj. Tedaj mi pravi: Ime mi je: Jožef Mozetič od Jožefa, iz Nabrežine hšt. 180, pristojen sem pa po očetu v Križ pri Nabrežini (torej v Trst). Delal sem dve leti in pol v javi Jožefa Tönes, plačeval sem v zavarovanje mojstru-gospodarju vsako „kvindežino“ 15 soldov. Dva dni pred Božičem t. j. 23. dec. 1892. sem delal v javi in se tam ponesrečil. Pregledal me je zdravnik doma, pa mi je rekel da moram v bolnišnico; sem tudi kmalu šel v Trst in sem bil v bolnišnici dva meseca in pol. Roka pa mi ni popolnoma ozdravela, tako da še zdaj ne morem delati. Podpore nisem prejel nobene, le prva dva tedna mi je dal gospodar Tönes po 2 gld. in pol. Stroške za bolnišnico je pa moral plačati moj oče s 24 gld.

Ako je vse tako res, kakor je mladeneč zatrjeval, bilo bi tu res vredno stvar preiskati, in pokazati tem, ki jim tiče, kakošne dolžnosti da imajo do delalcev, in zakaj da ti plačujejo tiste solde na teden ali na kvindežino.

S Trsata nad Reko. 27. avgusta je prišla letos šesta in zadnja obljubljen procesija k Materi božji na Trsat. Veliko vernih romarjev je bilo ob poletnih shodih, posebno veliko jih je priromalo na veliki Šmaren, skoraj iz vseh dežel našega cesarstva, prav mnogo pa iz Istre. K sv. obhajilu jih je pristopilo do 13 sto. Slovencev tudi ni manjkalo, ki pa niso imeli svoje pridige, ker na ta praznik ni bilo po navadi slovenske pridige. Prva slovenska pridiga bo kakor vsako leto na večer pred malim Šmarnom, kvaterno saboto v jeseni proti večeru (ob 4 in pol) in na kvaterno nedeljo zjutraj o petih. Druge nedelje in praznike je hrvaška pridiga ob desetih med latinsko peto mašo.

(Tu je dostavil g. dopisovalec popis raznih potov, ki peljejo iz Reke na Trsat. Nam se dozdeva, da bo najbolje, če božjepotniki v Reki poizvedó katera pot na Trsat je najkrajša ali pa najzložnejša.

Iz Prjedora v jugoslavenski Bosni. Hvala Bogu! Po naznanilu in priporočilu vrlega „Prim. L.“ smo sprejeli hvaležno 11 gld. 50 kr. milodarov za velepotebno zidavo nove cerkve sv. Jožefa, v Prjedoru. Ti blagodušni milodari so došli od dveh oseb iz slovenskega Primorja, iz slavne nadbiskupije Goriške. Bog stoterno plačaj!

Smo pa v siljni in istiniti potrebi za napravo nove, dostojne hiše božje; zato se iskreno priporočamo in prosimo, da bi še mnogi se nas spominjali in blagovolili koji prinesek in milodar podeliti v večjo slavo božjo in čast sv. Jožefa — za velepotebno cerkev v jugoslavenski Bosni, kamor zamore se poslati pod naslovom: Katoliškemu crkvenemu odboru u Prjedoru. Pošta: Prjedor, Bosna.

Sivolasi preč. g. monsig. Fr. Mercina stolni dekan praznoval je prav na tihem dijamantno sv. mašo dne 20. avgusta. Zaslužni g. jubilar je rojen na Gočah 3. nov. 1809. in je bil sošolec č. g. Anton Ukmarja. Posvečena sta bila za mašnika 20. avgusta 1833. Visokoč. g. stolni dekan je bil 25 let dekan in župnik pri sv. Petru v Gorici, kjer ga je vse rado imelo. Vlani se je postavil na čelo pripravljavnemu odboru za I. kat shod. Če tudi so prijatelji in neprijatelji odboru same težave delali, je vrli starček vztrajal, neomahljiv, da mu ostanemo vsi hvaležni. Nekdo v Gorici ga je takrat smešil, ali osmešil je le samega sebe. Tudi je č. g. jubilar načelnik odbora za slov. Alojzijevišče. Kot tak se je zares prav pomladil. Ko smo imeli otroke še na gradu, zahajal je vsaki teden, tudi po večkrat tja, da je otroke in sestre spodbujal. Upamo, da ga bomo z navdušenjem pozdravili dne 1. septembra, kakor zasluži. Bog nam ga ohrani!

Dijamantno mašo je daroval v Kanalu 20. avg. č. g. Ant. Ukmar prav slovesno. Zvonenje, godba, streljanje, rakete so napovedovali veseli dan. Ljudstva je bila natlačena cerkev. Pridigal je č. g. dekan Vidic. Po sv. maši, katero je pel s čvrstim glasom čast. 86letni starček, je bil slavnosten obed. Čestitek je došlo vse polno, tudi od preuz. knezonadškofa. — Bog živi č. g. jubilanta!

Posvečevanje nedelj in praznikov. 7. avgusta podpisali so vsi trgovci s železjem v Gorici skupno izjavo, v kateri se zavezujejo, imeti zaprte svoje prodajalnice vse nedelje in praznike. Da bi jih posnemali drugi trgovci in rokodelci, želijo vsi vneti katoličani!

Nič čudnega. Tržaški magistrat, tako poroča „Slovenec“, je dal slovenski stranki v Postojni na njeno vlogo v vojaških zadevah laški odgovor. Ko pa se je stranka pritožila pri namestništvu, je magistrat na dotični ukaz odgovoril, da ne priznava družega uradnega jezika razum italjanskega. Gledé na jezikovno ravnopravnost, kakor jo razumevajo naši mestni očetje, ni to nič čudnega.

„Drobtinice“ 27. zvezek so izišle v Ljubljani. Knjiga je posvečena škofovski 50letnici Leona XIII. ter se dobiva v „Katoliški Bukvarni“ izvod po 80 kr. Bódi vsem Slovencem toplo priporočena.

Vlč. g. A Harmelu, dekanu v Komnu se zdravje vidno boljša ter je prva nevarnost minula. Ta vest nas je jako razveselila, ter želimo, da se vlč. gosp. zdravje do dobra utrdi.

V Svetem pri Komnu je goriški slikar Delneri kaj krasno popravil dva stranska altarja. Potrebno svoto 200 gld. so občinarji med seboj nabrali.

Nov katoliški list. Glasilo katoliškega društva v Trstu, „il Bollettino“ je objavil program novemu

katoliškemu italijanskemu listu, ki naj bi izhajal v Trstu vsak dan začeniši že v drugi polovici mesca decembra t. l. Ob enem se vabijo vrli katoličanje v nakup akcij za ustanovo novega lista po 25 gld. na leto in sicer skozi 3 leta. Mi želimo res potrebnemu listu najboljšega vspeha v boju proti nekrščanskemu liberalizmu in protiverskim načelom, ki dobivajo vedno več upljiva med nevednim ljudstvom. Le trdo naj se drži svojega gesla: „Per la verità e la giustizia“.

Tržaški izvoščeki (fiakerji) so znižali ceno za vožnjo po notranjem mestu od 30 na 15 novčičev.

V Plaveh se je odprl s 1. sept. nov poštni urad, ki ima zvezo s poštnima vozovoma vozečima od Gorice do Bovca in od Gorice do Trbiža ter nazaj.

V Boljuncu pri Dolini so dne 23. avg. premil. g. škof tržaški blagoslovili nove zvonove za tamošnjo cerkev, katere je dala napraviti občina Boljunška v Goriški livarni.

Umor. Dne 25. avg. je nek J. Lavrenčič, sedaj vojak pri deželni brambi v Trstu, z bajonetom zabodel in takoj usmrtil nekega D. Musizza; in to se je zgodilo pri belem dnevu ob 4. popoldne na vrtu velikega trga tik namestništva. Bajje je bila med morilcem Lavrenčičem in ženo umorjenega Musizza neka tajna zveza, to je bil uzrok, da je nastal prepir med možem in vojakom, ki se je končal s žalostno smrtjo Musizze. Torej zopet ženska in neravno življenje.

Poglavar armensko-razkolne cerkve Migvirditsch z naslovom „Katholikos“ je prišel 26. avg. z velikim spremstvom v Trst ter se nastanil v Hôtel de la Ville. Deputacija sestavljena iz imenitnih Armencev bivajočih v Evropi se mu je prišla pokloniti. Pri sprejemu je bil navzoč tudi ruski konzul in — kar se nam dozdeva nekam čudno — tudi katoliški armenski duhovniki iz Trsta, dasi je Migvirditsch razkolnik. Menda so to storili le iz nekake dvorljivosti, ker je ta poglavar razkolnih Armencev tudi njihove narodnosti.

Požar. 17. avgusta zjutraj ob 2. zgorel je v Podgori del papirnice, in sicer oddelek, kjer kuhajo les. Škode je kacij 50.000 gld. Društvo bilo je zavarovano.

Pomiloščeni Presvetli cesar pomilostil je povodom svojega rojstnega dne 61. vječenih. Med temi 4 v Gradišču na Goriškem.

Ptičarji. Na trg sv. Jerneja je navada, da prodajajo ptiče. Letos vzeli so prodajalcem 150 ptičev in jih izpustili v mestnem vrtu v Gorici, ker pred 1. septembrom se ne sme po postavi loviti ptičev. Pet ptičarjev bo za plačilo še kaznovanih. Ne lovite kmetijstvu koristnih ptičev, kateri vgonobijo mnogo škodljivih mrčesov.

Suša. Na goriškem začela je pritiskati splošna suša. Bog nam pošlji kmalu potrebnega dežja. Jesenska suša pojé kmeta. Ko to pišemo, obeta z oblaki prepreženo nebo dežja. Dal ga Bog obilno!

Iz Solkana. „Prim. L.“ je že poročal, da so bili napadeni in porezani štirje Goričani na Solkanski cesti, vračajoči se iz Solkana v Gorico dne 6. avgusta. Italijani (posebno „Corriere“) so sumničili, da so napadovalci v Solkanu, a to je — laž. Od 7. avgusta preiskovala je policija skoraj vsak dan z največjo strogostjo po Solkanu, zaprla je neke osebe, a izpustila jih je, ker so dokazali svojo nedolžnost. Sedaj je skoraj dognano, da so pošteni Solkanci nedolžni. Javno mnenje je pa, da so se močno pijani Goričani sami porezali. „Corriere“

molči, ker je prepričan, da je Solkance po nedolžnem sumničl in da ni umestno pisati proti svojim sobratom po duhu. Vrana vrani ne izkljuje oči.

Iz Sovodenj. V nedeljo dne 20. avgusta poslovil se je od nas č. g. vikar Jurij Mercina. V teku 23 let, katere je preživel med nami, pridobil si je, rekel bi, občno spoštovanje. Ko se je poslavljaj v cerkvi od svojih ovčic, zaigrala je marsikomu solza v očeh. Glnljivo je tudi bilo javno zagotovilo, da odpušča vsem svojim nasprotnikom in prošnja, da bi mu odpustili vsi razžaljenci. — Sovodenjci so sijajno dokazali, da spoštujejo svojega osivelega č. g. vikarja, poslovivši se vsi še osebno pri njem. — Č. g. vpokojenemu vikarju voščimo, da bi vžival še mnogo let zasluženi pokoj, sebi pa kmalu novega g. vikarja.

Nameščen je č. g. I. Makarovič za kaplana pri sv. Roku v Gorici, č. g. Frid. Kroupa pa v Komen za II. kaplana.

Duhovniške spremembe iz tržaške škofije. Č. g. Fr. Halama iz Lovrana v Šumbreg kot župni upravitelj; č. g. Nik. Žic iz Šumbrega v Brda pri Momjanu, kaplan; č. g. Lad. Havel v Slum za kaplana; č. g. M. Skrbec iz Rojana v Korte, župni upravitelj; č. g. gg. navomašniki: Cattunar Ivan v Buje, Kante Ivan, v Lanišče, Košir Josip v Rojan, Luxich Al. veroučitelj in kaplan pri nunah sv. Benedikta v Trstu, Mach Peter v Jelšane, Zupančič Ivan v Pazin. Č. g. Jos. Bekar, usled bolezni še vedno v začasnem pokouju, je šel v Skopo na Krasu. — Vlč. g. Karol Miklavčič je do dobra okreval od svoje bolezni ter se vrne menda kmalu v svojo župnijo Žminj.

Umrli je dne 26. avgusta t. l. veleč. g. Štefan Faganelj, vikar v Biljah. (Glej dopis iz Bilj). Ranjki skromni gospod Štefan je služboval kot kaplan v Šmarijah, v Štjaku, in v Renčah 12 let. V Renčah je prav trpel, ali potožil se ni; le ko je odšel, je zapisal na vmazane stene svoje bajtice (hiše ne moremo reči): Miserias Rantiani in aeternum cantabo. Renško vboštvo bom ua veke prepeval. Česar mu ni svet dal, dal mu bode Jezus Kristus, kateremu je zvesto služil. N. v. m. p.!

Umrli je v Trstu dne 19. avg. c. kr. okrajni glavar sežanski Simčič, ki nedavno je bil že glavar v Pazinu. Bil je splošno priljubljen mož, kot „čist značaj, vrl kristjan in vesten uradnik“ („Slov.“) Mir ujegovej duši! — Posle sežanskega glavarstva bo začasno vodil g. Edm. Fabijani, rodoma iz Štanjela na Krasu.

V Grgarju je bil županom enoglasno izvoljen g. I. Doljak, v podžupane pa gg. Fr. Doljak, Št. Bostijančič, I. Čej in Št. Gadnik.

V Šturiji na Vipavskem se spremeni dosedanja kapelanija v samostojno faro.

Žalostna posledica nesrečnega plesa v Radohovi vasi na Notranjskim je bila, da se je deset fantov radi ene Evine hčere hudo poteplo, in da so trije na smrt ranjeni. Ti bodo gotovo nekaj časa pomnili, kaj je ples.

Dopoinilna volitev Piše se, da so se trgi Ajdovščina, Bovec, Kanal, Kobarid in Tolmin zedinili voliti g. Alfr. Coronini-ja.

Občni zbor Alojzijevišča v Gorici je 1. septembra odobril z malimi premembami pravila sestavljena od začasnega odbora. Kadar bodo potrjena, bodemo jih objavili. Tajnik je poročal o dohodkih in troških. Udeležba bila je velika, zanimanje vsestransko in prav živahno. Bog živi tako za vero in narod plametečo, za mladino požrtovalno duhovščino.

Razglas, kojega je izdal goriški glavar glede na razmere med prebivalci Gorice in okolice, se glasi: „Primerilo se je v zadnjem času, da so bili goriški meščani na svojih izletih v okolico razžaljani in tudi tepeni. Usled tega nastalo je in še vedno rase nasprotje med mestom in kmečkimi občinami, kar je tembolj obžalovati, ker so drugi na druge navezani. Ker taki dogodki lahko motijo javno varnost, opozarjam prebivalstvo na škodljive gmotne nasledke teh grdih dejanj in pozivljam vse dobro misleče, naj vplivajo na vso moč na to, da se ne bodo ponavljali napadi, katerih so do zdaj krive bile le posamezne brezumne osebe. Ob enim pa svarim pred takimi izgredi z ozirom na ostre kazni, s katerimi žuga občni kazenski zakon. Ako se pa vporablja določila občn. kaz. zakona gledé takih dejanj, bode c. kr. glavarstvo v zmislu § 11. ces. ukaza z dne 20. aprila 1854. postopalo brezobzirno proti vsem hudodelcem.“ — Komur so znane razmere, lahko sam sodi.

„Delalsko podp. društvo“ v Trstu je proslavilo dne 20. avg. obletnico razvitja svoje zastave z veselico, ki se je zvršila v občo zadovoljnost. Žal da so skušali ogreniti to veselje neki zlikovci s znano pesmijo, sramotečo vse druge narodnosti v Trstu, češ da se tu govori le italijanski. — Še bolj pa je obžalovati, da se čuje to pesem prepevati celó od slovenskih okoličanov Da jih ni sram?

Nesreča. Dne 20. avg. je pal nek Andr. Rebula iz zabavnega vlaka med Grinjanom in Miramarom tako nesrečno, da je obležal na mestu mrtev. Odprl je namreč vrata hoteč opraviti svojo potrebo, pa je zgubil ravnotežje (bil je menda nekoliko vinjen) ter pal v jarek poleg ceste, kjer so ga našli mrtvega ter prepeljali v mrtvašnico pri sv. Justu. — Bodite previdni in trezni!

Strah pred kolero. Ker se po Italiji širi kolera ter je velika nevarnost, da se zanese tudi v naše kraje, je c. kr. Namestništvo z odlokom dne 25. avg. odredilo, da se zabrani kar je mogoče vhod temu neljubemu gostu. Prepovedala je posebno procesije v Barbani pri Gradu in na Sv. Goro. Zabranjeni so tudi plesi in podobne veselice po občinah blizu italijanske meje. Kolera se močno siri po Ogerskem, v Rumuniji, na Francoskem in po Italiji. Tudi v Vidmu (Údine) je bilo baje že nekaj slučajev. Ljudje božji, živite zmerno in skerbite za snago, ker ni samo lepa, ampak tudi zlo koristna reč. Sicer pa molimo tudi pobožno, da nas Bog obvaruje kužnih bolezni!

Iz Vrtovina. Pri nas je bila 30. m. m. komisija za trtno uš. — Žalibog potrdilo se je, da je tudi semkaj zanešena. Rekli so, da v 10 ali 15 letih ne bo rastle več tukaj trta, ako si pred ne opomoremo. Treba je torej skrbeti za nasad ameriških trt, da se jih mnogo nasadi in da jih bomo v potrebi kot bilfe nasajali ter v domače prepevcovali. Božja volja je, da si pomagamo. Lenega čaka prazen bokal.

Za zvonik in cerkev na Proseku, ki sta silno potrebna poprave, je dovolila mestna delegacija 1300 gl.

Kanonično vmeščeni so bili v Trstu 31. avgusta preč. g. novoimenovani kanonik pri sv. Justu J. Križman, č. g. I. Várl kot župnik-dekan za Dolino in č. g. I. Omers kot župnik v Sežani.

V Kobaridu se ustanovi sodišče in davkarija.

Napovedani shod ali tabor v Šempasu je glavarstvo prepovedalo iz zdravstvenih ozirov, t. j. radi bližajoče se kuge. Bog nas varuj te prebite kuge še letos in drugač!

Cerkev in šola.

Obsedena deklica — ozdravljena po molitvi.

V selu Gif na Francoskem je bila neka deklica Blanka, nedavno obsedena od hudobnega duha.

Mislilo se je, da je le navadna natorna bolezen, ki se dá lahko ozdraviti; zato so poskušali zdravniki svojo umetnost, pa ni zdala. — Župnik tistega kraja, učen in pobožen duhovnik, se je prepričal, da je deklica obsedena, iz raznih znamenj, mej katerimi je posebeo značilno to-le:

Sestra obsedene deklice je porodila dečka, kateremu so stariši namenili Blanko za botro; ker pa jo je njena bolezen ovirala, so sklenili počakati s sv. krstom, dokler bi ozdravela. Blanka se je z otrokom igrala, poljubovala ga in rada pestovala. Ker pa ni bilo upanja, da bo njena bolezen kmalu ponehala, sklenili so stariši dati otroka krstiti ter izbrati drugo botro, ne da bi o tem sklepu Blanki kaj povedali.

Nesó tedaj otroka k sv. krstu, in ko je vse opravljeno, vrnejo se domov. — Pa glejte, komaj ugleda Blanka novokrščenega otroka, plane vsa besna po njem ter bi ga bila gotovo zadavila, da jej ga niso s silo iztrgali iz rok.

Ta dogodek je vse prepričal, da je Blanka res obsedena. Župnik sporoči tedaj vso stvar svojemu škofu, ki mu pošlje še enega učenega in pobožnega duhovnika. Oba sta opravila nad obsedeno od Cerkve predpisane molitve in blagoslove, in Blanka je ozdravela.

Kako vzgaja pobožna mati svojega otroka.

Nek duhovnik — tako je poročal pred nekoliko leti nemški časopis „Christlich paedagogische Blätter“ pripoveduje: Da sem dosegel veliko milost poklica v duhovniški stan, moram zahvaliti najprvo Boga, za njim pa svoje dobre stariše, posebno svojo pobožno mater. Kar je ona za-me storila, jej ne morem nikdar povrniti. Tako živo mi je še v spominu, kakor bi bilo danes, ko sem prišel nekega dne, takrat Sletni dečko, iz šole domov in vpricho matere izgovoril neko nespodobno besedo, katero sem bil na potu iz šole slišal iz ust součenca, ne da bi razumel pomen te besede. Ko mati to besedo čuje, me resno pogleda ter pravi: „Otrok, Bog ne daj, da bi še katerikrat slišala to besedo iz tvojih ust!“ Jaz sem pri teh besedah takoj znal, koliko je ura bila, ter sem osramočen tiho molčal. Po kosilu mi reče mati: „pojdi z mano v gornjo sobo“. Zbal sem se nekoliko, a vendar sem vbogal in šel. V sobi je visela na steni lepa podoba križanega Zveličarja; pred katero je pobožna mati pogostoma molila. Pred to podobo me postavi mati ter pravi z milobnim, pa resnim glasom: „otrok, danes dopoldne si našega ljubega Zveličarja hudo razžalil z nespodobno besedo, ki si jo izgovoril. Res, da nisi besede razumel, zato te pa tudi nočem kaznovati; toda dobro si zapomni, da nečem nikdar več ne te, ne katere druge grde besede od tebe slišati. Sedaj pa poklekni z mano, da prosiva milega Jezusa odpuščenja za razžaljenje. Rad sem pokleknil in goreče molil s pobožno materjo. To pa je napravilo na moje še nepokvarjeno srce tolik utis, da bi tudi dolga pridiga ali težka

kazen ne mogla napraviti boljšega. — Tako je znala krščanska mati zatirati kal greha še v nežnem srcu svojega otroka. Kaj pa naj rečemo o tistih materah, ki ne samo svojih otrok ne opominjajo, marveč jih še pohvalijo, če izustijo kako prav robato in nespodobno besedo, ali pa same vpricho svojih otrok nespodobno govorijo ter jim pohujšanje dajejo? Matere krščanske! učite svoje otroke moliti, potem bodo srečni oni in vi ž njimi!

KOLENDAR.

8. sept. Praznik rojstva M. D. Kot pravi Marijini otroci moramo mi, kat. kristjanje, z veseljem in pobožno obhajati dan rojstva svoje ljube Matere. Smo pa pravi otroci te presvete Matere, če njo goreče častimo, v potrebah k njej pribežimo in po njenem vzgledu sveto živimo. Tedaj bo tudi ona naša prava mati, ter se bodo nad nami vresničile besede: „Kdor mene najde, najde življenje in prejme zveličanje od Gospoda“.

10. Nedelja 16. pobinkoštna. Praznik sv. imena „Marija“. Ves teden popolni odpustek pod navadnimi pogoji. Ta praznik je ustanovil papež Inocencij XI. v spomin slavne zmage, katero so dobili kristjanje nad zakletim sovražnikom krščanskega imena, grozovitim Turkom, l. 1683. pri Dunaju. Posebno odlikoval se je tedaj slavni junak krščanski, Poljski kralj Ivan Sobieski, ki je pod varstvom Marijinem napal Turke in sijajno zmagal. Kličimo Marijo na pomoč, da tudi nas reši sovražnikov naših duš, ki niso nič manj grozoviti od krvoločnih Turkov.

11. Ss. Prot in Hiacint, mm.

12. Sv. Macedonij, škof.

13. Sv. Virgilij, m.

14. Povišanje sv. Križa. Obhaja se ta praznik v spomin, ko je izdal prvi krščanski cesar Konstantin postavo, da se ne sme nikdo več obsoditi v smrt na križu, iz spoštovanja do znamenja našega odrešenja. Tem bolj slovesno pa se je obhajal ta dan potem, ko je cesar Heraklij otel ostanek sv. Križa iz rok perzijskega kralja Kozrova ter ga sam nesel na Kalvarijo. Križ bodi vsakemu kristjanu častno znamenje in nikdo naj se ga ne sramuje, ker v sv. Križu je naša rešitev!

15. Sv. Nikodem m., Sv. Evfemija m.

16. Sv. Ljudmila vd., Kornelij pp.

17. Nedelja 17. pobink. Evangelij o zapovedi ljubezni do Boga in do bližnjega. Ta ljubezen, ki more izvirati le iz žive vere, naj bi prešinjala srca vseh ljudij!

18. Sv. Tomaž Vilanovski.

19. Sv. Januarij šk. Sv. Konstancija.

20. Kvaterna sreda, sv. Evstahij, muč.

Javna zahvala.

Podpisani štejem si v sveto dolžnost tem potom, zahvaliti vsem onim, koji so me za mojo dijamantno mašo, bodi-si pismeno ali osebno počastili. Posebno izrekam glasno zahvalo preč. duhovščini, ktera me je se svojo navzočnostjo jako razveselila, kakor tudi za trud, ktereja je imela, da se je slavnost

tako lepo vršila Enako tudi se zahvaljujem vsem Kanalcem, kateri so si na predvečer in na dan slavnosti prizadeli v poveličanje djamantne maše. Skazali so mi vsi pri tej priložnosti svojo ljubezen, ktera me je globoko ganila, in tako pokazali, da spoštujejo duhovščino: Sprejmite tedaj vsi, kateri ste bili deležni skrbi in truda zaradi mene, še enkrat presrečno zahvalo. Sam pa še posebej rečem: Bog Vam vsem tisočero povrni!

Anton Ukmar,
djamantni jubilant.

Dr. Matej Pretner

odvetnik v Trstu

je preložil svojo pisarno v

Via della Dogana st. 6, I.

Čebelno-voščene sveče!

J. KOPAČ

Solkanska cesta št. 9 v Gorici.

Sveče iz pravega čebelnega voska izdelujem in prodajam po 2 gl. 45 kr. kilo.

Za pristnost sveč pod mojo postavno protokolovano znamko, zagotavljam popolno jamstvo. Kdor drugače dokaže, dobi vsako odvzeto naročilo brezplačno in po vrhu še 100 gl. nagrade.

Priporoča se č. duhovščini in č. cerkve. oskrbništvom!

Čebelno-voščene sveče!

Svoji k svojim!

Svoji k svojim!

G. Likar

trgovec, GORICA. Semeniška ulica 10.

Ima v zalogi mašne in šolske knjige, sv. podobe, tiskovine za farne in županijske urade, raznovrstni papir, vsakovrstne pisarske in šolske potrebščine.

Preskrbi tudi tisk za vizitke in vsakovrstne naslove, zavitke itd po najnižjih cenah.

Z a o g l a s e

v „Primorskem Listu“ se plačuje po prostoru ali pogodbi. Celoletni veliko popusta.

Odgovorni urednik in izdajatelj J. Slavec.

Anton Urbančič

G o r i c a

trgovec s tkanino in drobnino v Raštelu št. 20

Priporoča se svojim sorojakom ter naznanja, da prodaja razne tkanine za moške in ženske obleke, ovratnice, ovratnike, nogovice, trakove, gumbe, bombaž, sukanec in sploh ves drobiž, ki ga rabimo pri obleki.

Nizke cene

Anton Jerkič

fotograf v Gorici, v ulici Sv. Klare št. 5.

Edini slovenski fotograf priporoča se sl. občinstvu, osobito preč. duhovščini v mestu in na deželi, da bi ga podpirali v njegovem podjetju. Izdeluje vsa v fotografsko stroko spadajoča dela strogo natančne in elegantne oblike.

Za delo se garantuje.

M. POVERAJ,

trgovec in krojaski mojster

v GORICI, na TRAVNIKU

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnega blaga za obleko raznih stanov, ovratnike za čast. duhovščino, opravo za c. kr. častnike in uradnike, vsakovrstno izgotovljeno perilo itd. itd.

Vse po poštenu ceni.

Priporoča se vsem sorojakom, da bi ga blagovolili podpirati v njegovej obrti.

Bajt Ivan

krojač GORICA krojač
ulica „Treh kraljev“ (Via tre re)

NOVA PAVLETIČEVA HIŠA.

Tiskarna Tomasich.